

Αντί Επιλόγου

Μιλώντας για το ΚΑΛΟ

Χρήστος Μπεζιρτζόγλου
Μέντορας Καριέρας ΑΛΛΗΛΟΝ
Στέλεχος Ευρωπαϊκής Επιτροπής
[Christos Bezirtzoglou | LinkedIn](#)

Περίληψη

Η Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία (Κ.Α.Ο) μπορεί να αποτελέσει σημαντική κινητήρια δύναμη για την χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, ενώ μπορεί να διαδραματίσει κύριο ρόλο στην αντιμετώπιση των τρεχουσών οικονομικών και περιβαλλοντικών προκλήσεων.

Η έμπνευση μου

Ο Αγροτουριστικός Συνεταιρισμός Γυναικών Σύρου, το “Καστρι” είναι το αγαπημένο εστιατόριο του φίλου μου Γιώργου. Δημιουργήθηκε από μια ομάδα αποφασιστικών ντόπιων γυναικών, με σκοπό να προωθήσουν τα τοπικά προϊόντα του νησιού τους και να δημιουργήσουν μια γαστρονομική

επιχείρηση τροφοδοσίας με στόχο την ποιότητα και την υγιεινή διατροφή και με σεβασμό στη Συριανή Κυκλαδίτικη κουζίνα.

Το έναυσμα για τη δημιουργία του συνεταιρισμού έδωσε ένα ευρωπαϊκό επιδοτούμενο πρόγραμμα, για τη γυναικεία επιχειρηματικότητα, το οποίο χρηματοδοτήθηκε από το [Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο](#). Το πρόγραμμα στόχευε στην καταπολέμηση των ανισοτήτων και των διακρίσεων στις αγορές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, τόσο μεταξύ εργαζομένων όσο και μεταξύ εκείνων που αναζητούν εργασία.

Κοινωνικές επιχειρήσεις και Νομικό καθεστώς

Η Κοινή Συντροφιά των Αμπελακίων (1780-1811) ήταν ο πρώτος ελληνικός αγροτικο-βιομηχανικός συνεταιρισμός της σύγχρονης εποχής για την επεξεργασία και βαφή νημάτων με κόκκινο χρώμα (που παρήγαν από το φυτό [ριζάρι](#)). Ενώ το Μετοχικό Γεωργικό Ταμείο Αλληλοβοήθειας στον Αλμυρό Βόλου (1900) υπήρξε ο πρώτος συνεταιρισμός στην Ελλάδα.

Με τον νόμο 602/1915 άρχισαν στην σύγχρονη Ελλάδα να λειτουργούν νόμιμα οι Συνεταιρισμοί, ως κομμάτι της Κοινωνικής Οικονομίας¹. Οι συνεταιρισμοί φαίνεται να έχουν χρησιμοποιηθεί διαδοχικά από όλες τις κυβερνήσεις σαν ένα όργανο για την Αγροτική και στην συνέχεια για την Κοινωνική τους πολιτική.

Το 1979, η Ελλάδα κατήργησε τη ενιαία συνεταιριστική νομοθεσία και ενεπλάκη σε ένα μοντέλο με διαφορετικούς παράλληλους νόμους και επιβλέποντα Υπουργεία. Οι πιο σημαντικοί είναι οι Αστικοί Συνεταιρισμοί του [N1667/1986](#), οι ΚΟΙνωτικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης του [N2716/1999](#), ο [N4019/2011](#) για την Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα, ο [N4430/2016](#) για τις ΚΟΙνωτικές Συνεταιριστικές Επιχειρήσεις και Συνεταιρισμούς Εργαζομένων, ο [N4513/2018](#) για τις Ενεργειακές Κοινότητες, και ο [N5019/2023](#) για την Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία και την ανάπτυξη των φορέων της.

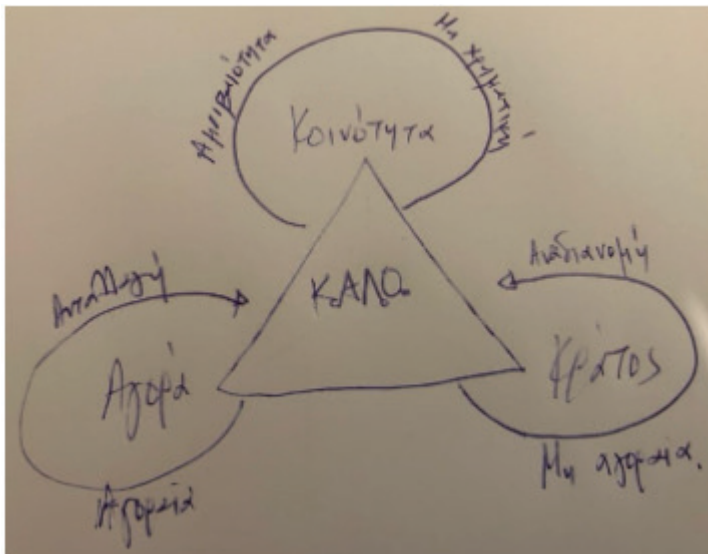
Σε ευρωπαϊκό επίπεδο με τον Κανονισμό (ΕΚ) 1435/2003 δημιουργήθηκε η έννοια της «Ευρωπαϊκής Συνεταιριστικής Εταιρείας²» σε παραλληλισμό με την έννοια της «Ευρωπαϊκής Εταιρείας³». Ενδιαφέρον είναι το γεγονός ότι μέχρι το 2011 που δημοσιεύτηκε η έκθεση εφαρμογής⁴ του ανωτέρου κανονισμού δεν

είχε συσταθεί καμία ΕΣΕ στην Ελλάδα. Το 2021 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε την πρόταση COM/2021/778 για την « Οικοδόμηση μιας οικονομίας στην υπηρεσία των ανθρώπων: σχέδιο δράσης για την κοινωνική οικονομία »⁵.

Σε παγκόσμιο επίπεδο οι κύριοι φορείς που ασχολούνται με την κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία είναι ο Διεθνής Οργανισμός Εργασίας (ILO), η Επιτροπή Προβολής και Προώθησης Συνεταιρισμών (COPAC), και η Διεθνής Συνεταιριστική Συμμαχία (ICA). Σημειωτέον ότι τα Ηνωμένα Έθνη (UN) ανακήρυξαν το 2025 ως Διεθνές Έτος Συνεταιρισμών.

Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία: Τομείς οικονομικής δραστηριότητας

Η Διυπηρεσιακή Ομάδα Εργασίας των Ηνωμένων Εθνών (UN TFSSE) έχει προτείνει τον ακόλουθο ορισμό για την κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία: Είναι μια γενική έννοια που χαρακτηρίζει επιχειρήσεις και οργανισμούς, κυρίως συνεταιρισμούς, εταιρείες αμοιβαίων παροχών, συλλόγους, ιδρύματα και κοινωνικές επιχειρήσεις, οι οποίες έχουν το ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της παραγωγής αγαθών, υπηρεσιών και γνώσεων, επιδιώκοντας παράλληλα οικονομικούς και κοινωνικούς στόχους ενισχύοντας την αλληλεγγύη.

Έχουμε δηλαδή οικονομικές δραστηριότητες από συλλογικές πρωτοβουλίες που ενστερνίζονται μια σειρά αρχών που είναι οι κατευθυντήριες γραμμές με τις οποίες οι οργανισμοί αυτοί μπορούν να θέσουν τις αξίες τους σε εφαρμογή (π.χ. δίνουν προτεραιότητα στην εξυπηρέτηση των αναγκών των μελών τους και της ευρύτερης κοινότητας και όχι στο κέρδος κάνοντας περιορισμένη διανομή των κερδών, και αποφασίζουν τον τρόπο λειτουργίας τους εφαρμόζοντας συλλογική διαδικασία λήψης αποφάσεων στη βάση του “ένα μέλος- μια ψήφος” ανεξάρτητα από τη συνεισφορά του κάθε μέλους στο κεφάλαιο). Τέτοια παραδείγματα στο ελλαδικό χώρο μπορούμε να βρούμε στις ιστοσελίδες [Συνεργατική Κοινωνία \(coopsociety.gr\)](http://coopsociety.gr) και [Ηλεκτρονική Εφημερίδα Κοινωνικού Ακτιβισμού \(socialactivism.gr\)](http://socialactivism.gr).

Σχηματικά θα μπορούσαμε να παρουσιάσουμε την οικονομία⁶ ως ένα τρίγωνο όπου οι γωνίες είναι οι τρεις τομείς - **Αγορά**, **Κράτος**,

Κοινότητα - που υλοποιούν αντίστοιχα τις τρεις λειτουργικές αρχές της **Ανταλλαγής**, **Αναδιανομής** και **Αμοιβαιότητας**.

Ενώ σε άλλα οικονομικά μοντέλα η μια αρχή (**αγοραία**, **μη αγοραία** ή **μη χρηματική**) προσπαθεί να επικυριαρχήσει σε βάρος των άλλων δυο, η κοινωνική οικονομία που βρίσκεται στο επίκεντρο αυτής της τριαδικής διάδρασης, προσπαθεί να αναπτύξει συνέργειες (πράγμα που αποτελεί ταυτόχρονα δύναμη και αδυναμία).

Η οικονομική δραστηριότητα είναι το κύριο στοιχείο διαφοροποίησης των κοινωνικών επιχειρήσεων, αφού η αρχή γίνεται με μια ιδέα που ανταποκρίνεται σε μια κοινωνική ανάγκη και έχει πιθανότητες να μετασχηματιστεί σε μια οικονομικά βιώσιμη επιχείρηση.

Οι παραγωγικές δραστηριότητες χαρακτηρίζονται από τα ακόλουθα στοιχεία:

1. **Καινοτομία**, δηλαδή εντοπισμός νέων κοινωνικών αναγκών ή παραγωγή αγαθών και παροχή υπηρεσιών με τρόπο ο οποίος εισάγει νέες λογικές παραγωγής και κατανάλωσης
 2. **Κοινωνική ωφέλεια**, δηλαδή εξυπηρέτηση κοινωνικών αναγκών που συνήθως μένουν ακάλυπτες ή καλύπτονται πλημμελώς από την αγορά και το κράτος
 3. **Κοινωνική δικαιοσύνη**, δηλαδή προσφορά αγαθών και υπηρεσιών με τίμημα που κάνει πιο εύκολη την πρόσβαση σε αυτά κοινωνικών στρωμάτων με περιορισμένες οικονομικές δυνατότητες
 4. **Εργασιακή αποκατάσταση**, δηλαδή δημιουργία θέσεων εργασίας για κοινωνικές ομάδες που αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην ανεύρεση εργασίας
- Οι δυο βασικότεροι **συντελεστές επιτυχίας** σε μια κοινωνική επιχείρηση είναι το **ανθρώπινο δυναμικό** της και η κατάρτιση ενός πλήρους & ορθού **επιχειρηματικού σχεδίου**.

Σύμφωνα με την έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής τα κυρία εμπόδια που αντιμετωπίζουν οι κοινωνικές επιχειρήσεις είναι οι περιορισμένοι οικονομικοί πόροι, η έλλειψη αναγνωσιμότητας του εν λόγω τομέα, οι περιορισμοί του ισχύοντος νομικού και κανονιστικού πλαισίου, και η έλλειψη στήριξης των επιχειρήσεων και των δομών ανάπτυξης, της κατάρτισης και της ανάπτυξης του εργατικού δυναμικού.

Σκέψεις κοινής λογικής

Η ανάπτυξη της κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας μπορεί να αποτελέσει διέξοδο για τους ανέργους, να συμβάλει στην ανάπτυξη της τοπικής οικονομίας και την κάλυψη κοινωνικών και περιβαλλοντικών ελλείψεων. Οι συνεταιρισμοί και η ευρύτερη κοινωνική και αλληλέγγυα οικονομία έχει την ευκαιρία να εμπλακεί σε όλους τους τομείς που καλύπτουν τις καθημερινές ανάγκες των ανθρώπων: από την παραγωγή, την επεξεργασία και την κατανάλωση τροφίμων, μέχρι τη φροντίδα, τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την οικονομία πλατφόρμας.

Χρειάζεται όμως να μάθουμε από τα λάθη του παρελθόντος. Δεν πρέπει να δυσφημιστούν οι κοινωνικές επιχειρήσεις, όπως έγινε στο παρελθόν με τους αγροτικούς συνεταιρισμούς. Οι κοινωνικές επιχειρήσεις προϋποθέτουν καινοτομία και πρωτοβουλίες, λειτουργούν προς όφελος της κοινωνίας και του δημόσιου συμφέροντος.

Οι αναδυόμενες αυτές επιλογές μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο για την καλύτερη οικοδόμηση της οικονομίας και για

ένα περισσότερο ανθρωποκεντρικό μέλλον εργασίας, με γνώμονα τις αρχές της βιώσιμης οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης. Από την εποχή του ατομικισμού χρειάζεται να περάσουμε συνειδητά στην εποχή της συνεργασίας. Με ενδυνάμωση της συλλογικής και ατομικής υπευθυνότητας, όπου η προσωπική ευημερία θα συνδέεται άρρηκτα με την συλλογική ευημερία.

¹Προτρέπουμε τον αναγνώστη που θέλει να εμβαθύνει να ανατρέξει στην βιβλιογραφία για να βρει τις διαφορές των εννοιών της κοινωνικής οικονομίας, της κοινωνικής επιχείρησης και του κοινωνικού συνεταιρισμού. Βλέπε και [\(PDF\) Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία \(Κ.Α.Ο.\), συνεταιρισμοί και κοινωνικές επιχειρήσεις. \(researchgate.net\)](#)

²[European Cooperative Society \(SCE\) - European Commission \(europa.eu\)](#)

³[Ευρωπαϊκή Εταιρεία - Βικιπαίδεια \(wikipedia.org\)](#)

⁴[EUR-Lex - 52012DC0072 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

⁵[EUR-Lex - 52021DC0778 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#)

⁶Να τονίσουμε εδώ ότι με τον όρο οικονομία αναφερόμαστε στην «ελεύθερη οικονομία της αγοράς» σε αντιδιαστολή με την «σχεδιασμένη οικονομία».